

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN !

A Fővárosi Ítéltábla a dr. Fintha-Nagy Ádám ügyvéd (képviselő címe) által képviselt felperes neve (címe) felperesnek, a dr. Ábrók László ügyvéd (képviselő címe) által képviselt alperes neve (címe) alperes ellen, kötbér megfizetése iránt indított perében, a Heves Megyei Bíróság 2007. március 7. napján meghozott, G.20.315/2005/49. számú ítélete ellen, a felperes részéről 50., az alperes részéről 52. és 56. sorszámok alatt előterjesztett fellebbezés folytán, meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatja és az alperes marasztalását 20.000.000 (húszmillió) forintra, valamint kamataira leszállítja.

Alperest az elsőfokú perköltség fizetése alól mentesíti és arra kötelezi a felperest, hogy fizessen meg az alperesnek 15 nap alatt 6.720.000 (hatmillió-hétszázhuszezer) forint együttes első- és másodfokú perköltséget.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

Az alperesi cég tulajdonosa az ... Vagyonkezelő Szövetkezet. Az alperes tulajdonában van a szálloda céljára hasznosított ...i kastély. A szállodát 2004. júniusáig az alperes üzemeltette. A szálloda irányítását az alperes ügyvezetője, **B.A.** látta el, aki az ... Vagyonkezelő Szövetkezet elnökének, **B.L.**-nak a testvére. A peres felek 2004. június 25-én szerződést kötöttek, amely szerint a felperes „a szállodaüzemet üzemeltetésre átveszi, azt saját nevében üzemelteti. Ennek ellenében az alperestől díjazásra jogosult.”

A felperes díjazása a szerződés 19. pontjában foglalt kikötés szerint az árbevétel 2,5%-a, valamint a bevételek és kiadások különbözetének 25%-a.

Az alperes ügyvezetője által vezetett ... Kft. arra szerződött a felperessel, hogy a szállodában rendezvényszervezőként tevékenykedik.

2004. szeptember 1-én az alperesi ügyvezető, **B.A.** munkaszerződést kötött a felperessel; az alperesi ügyvezető a felperest szállodaigazgatói munkakörben foglalkoztatta.

2005. március 31-én az üzemeltetési szerződést a szerződő felek egyebek mellett akként módosították, hogy havonta, a hónap 15. napjáig kötelesek egymással elszámolni. A korábban határozatlan idejű szerződést pedig határozott idejűvé alakították; e szerint a szerződés 2010. március 31-éig marad hatályban, a felperes azonban jogosult egyoldalú nyilatkozattal további 5 évvel 2015. március 31-ig meghosszabbítani; megállapodtak abban is, hogy ha a szerződés a meghatározott idő letelte előtt az alperesnek felróható okból szűnik meg, az alperes megghiúsulási kötbért köteles fizetni, amelynek összege a szerződés tartamából, 2015-ig hátralévő évek és az egy évre megállapított 12.000.000 forint kötbér szorzata.

Az alperes a szerződést 2005. július 4-én azonnali hatállyal felmondta. Azonnali hatályú felmondásra okot adó felperesi szerződésszegésnek tartotta, hogy a felperes az ő előzetes beleegyezése nélkül, filmforgatást engedélyezett, amely nem minősül szálláshely-szolgáltatásnak. A szerződés szerint pedig a szálláshely-szolgáltatáson kívül egyéb szolgáltatások nyújtásához az ő engedélyére volt szükség.

Hivatkozott arra is, hogy a felperes nem teljesítette az elszámolási kötelezettségét, ami ugyancsak azonnali hatályú felmondást megalapozó szerződésszegés.

A felperes a módosított keresetében 120.000.000 forint kötbér és annak 2000. június 4-től járó kamatai megfizetésére kérte az alperest kötelezni.

A keresetét arra alapította, hogy az alperes a jogszerűtlen felmondásával a szerződés teljesítését megghiúsította, ami a szerződésnek megfelelő kötbérfizetési kötelezettségét kiváltotta.

Az alperes a kereset elutasítását kérte.

Azzal érvelt, hogy a szerződés rendes felmondással való megszüntetésének lehetőségét korlátozó szerződéses kikötés semmis, mert a Ptk. 4. § (1) bekezdésébe és a Ptk. 5. § (2) bekezdésébe ütközik.

Az elsőfokú bíróság az alperest 40.000.000 forint és annak 2005. június 4-től a kifizetésig járó kamatai megfizetésére kötelezte, ezt meghaladóan a keresetet elutasította.

A perköltségről úgy rendelkezett, hogy az alperes a felperesnek 200.000 forint, a felperes az alperesnek 500.000 forint perköltséget köteles megfizetni.

A döntését a következőkkel indokolta:

A felek között megbízási szerződés jött létre (Ptk. 474. § (1) bekezdés).

A Ptk. 483. § (1) bekezdése feljogosítja a megbízót, hogy a szerződést bármikor, azonnali hatállyal felmondhassa. A Ptk. 483. § (1) bekezdése azonban lehetővé teszi, hogy a felek a tartós megbízási jogviszony esetén a megbízó felmondási jogát

a szerződésben korlátozzák. A korlátozás nem érintheti a megbízónak a megbízott súlyos szerződésszegésére alapított azonnali hatályú felmondási jogát.

Az alperes által megjelölt azonnali hatályú felmondási okok azonban nem valósultak meg. A szerződés 17. pontjában előírt közös elszámolási kötelezettség felperes által történt megsértése nem volt megállapítható. Az elszámolás tekintetében a Ptk. 277. § (4) bekezdése értelmében a feleket együttműködési kötelezettség terhelte. Ha az alperesnek a szálloda gazdálkodásával kapcsolatos adatokra volt szüksége, úgy a felperest az adatszolgáltatásra fel kellett volna szólítani. Az alperes írásban a felperest erre nem szólította fel. A felperes által alkalmazott alperesi ügyvezető „részvétele a felperesi munkaszervezetben” kizárja, hogy a közös elszámolási kötelezettség elmulasztását az alperes azonnali hatályú felmondást megalapozó szerződésszegését minősíthesse.

Az alperes nem bizonyította, hogy a filmforgatás „olyan eredménnyel járt, ami a felmondásban közölt jelentős anyagi és helyrehozhatatlan erkölcsi károkat okozott” volna.

Mivel a felperes terhére azonnali hatályú felmondásra okot adó szerződésszegés nem volt megállapítható, az üzemeltetési szerződés teljesítését jogszerűtlen felmondásával az alperes megghiúsította. Az alperest ezért a Ptk. 246. § (1) bekezdése alapján a megghiúsulási kötbérfizetési kötelezettség terheli.

A szerződésben kikötött kötbérmérték azonban túlzott, ezért indokolt volt annak a Ptk. 247. § (1) bekezdése alapján történő mérséklése. A kötbér akkor tölti be a rendeltetését, ha a kötbér jogosultját „nem indítja alaptalan haszonszerzésre és a kötelezettet is visszatartja a szerződésszegéstől”. Ez a cél a perbeli esetben a szerződésben meghatározott 120.000.000 forint kötbér egyharmadával volt elérhető, ezért az alperest ennek megfizetésére kellett kötelezni.

A peres felek a fellebbezéseikben az első fokú ítélet részbeni megváltoztatását kérték; a felperes akként, hogy az ítéltábla az alperest a kereset szerint marasztalja és a marasztalási összeget 120.000.000 forintra emelje fel; az alperes pedig akként, hogy a keresetet teljes egészében utasítsa el.

A felperes azzal érvelt, hogy a kötbér mérséklésére általában akkor van lehetőség, ha a jogosultat számottevő kár nem érte. Ez az indok a perbeli esetben nem állapítható meg. A szállodában jelentős beruházásokat, felújításokat végzett, eszközöket szerzett be. A szerződés 10 éves tartama alatt összesen mintegy 185.000.000 forint jövedelme származott volna a szálloda üzemeltetéséből. Ehhez képest a kikötött kötbér nem túlzott. A szerződésben meghatározott kötbér mérséklése esetén a kötbér már nem töltene be a rendeltetését.

Az alperes azt hangsúlyozta, hogy a perbeli szerződés tartalmánál fogva több szerződéstípus elemeit tartalmazza, túlnyomóan azonban a megbízás elemei. Az üzemeltetési szerződés módosításába foglalt felmondási jogkorlátozás semmis, mert az lényegében a felmondás kizárását jelentené, ezért a Ptk. 483. § (4) bekezdésével ellentétes.

Állította, hogy a felmondásban megjelölt felmondási okok valósak. Hivatkozott arra is, hogy az elsőfokú bíróság által megállapított kötbér túlzott.

A Fővárosi Ítéltábla megállapította, hogy a fellebbezés részben alapos.

Az ítélet tábla az elsőfokú bíróság által egyebekben helyesen megállapított tényállást az elsőfokú eljárásban tanúként kihallgatott **F.J.** - aki mind a felperesi, mind az alperesi cég könyvelését vezette - tanúvallomása, továbbá az alperesi ügyvezető által, a felperesnek 2005. május 5-én küldött, és az iratokhoz 31. sorszámmal csatolt elektronikus levél alapján kiegészítette a következőkkel:

Az alperesi ügyvezető a felperesi cég teljes pénzforgalmát a számítógépen vezetett könyvelés adatai alapján megismerhette; tudomása lehetett a bevételekről és a kiadásokról. A felperes a könyvelés adatai alapján állította ki a díjáról havonta a számláit.

Az említett elektronikus levél a következőket tartalmazza:

„Mint már erről többször is beszéltünk szóban, a pénzügyek - több más dologgal egyetemben - jó, ha egy kézben vannak. Én hajlandó vagyok azok intézését átengedni neked, de a logika azt diktálja, hogy inkább csak nálam maradjanak. Mi ez a logika: nem csak a számlákat, a bankot és a készpénzt kell ismerni, hanem látni kell a kint lévő pénzek beáramlását is, azaz kinek milyen fizetési szokásai vannak, illetve milyen fizetési határidőt szerződünk, továbbá a várható foglaltságot is ismerni kell, mikor mennyi bevétel várható, abból mennyi a készpénzes, ami után a foglaltságnak megfelelően mennyi áru beszerzése, mikorra, átutalással vagy készpénzzel lesz aktuális. Ezen ismeretekkel inkább én rendelkezek, mivel nekem van mindennapos rálátásom az ügyekre, a sok év keservesen összeszedett tapasztalatát nem is említve.”

F.J. egyebek mellett azt vallotta, hogy „a felperes szerint fennálló üzemeltetési díjat, a 2,5%-ot rendszeresen, havonta ki kellett számlázni. Ez úgy történt, hogy a felperesnél, amiatt, amikor a havi könyvelés el lett végezve, akkor kinyomtattuk a számítógépből azt a listát, hogy mennyi volt az értékesítés árbevétele. Ennek a 2,5%-áról került a felperesi részből kiállításra a számla. A számlát **N.Zs.** - az én alvállalkozóm - készítette el, majd ezt követően azokat **B.Zs.** - felperes ügyvezetője - aláírta. Ezeket a kiállított számlákat akkor betettük az alperesi könyvelésbe, miután azt **B.A.**-nak bemutattuk... mi a számítógépes rendszerből az értékesítés havi árbevételét mindig kinyomtattuk, ez alapján állítottuk ki a felperesi számlát. A kinyomtatott listát melléttük a számlának, azt így kapta meg az alperes. Tehát ő a havi értékesítés árbevételével minden hónapban tisztában volt.”

Ezek a bizonyítékok a fenti ténymegállapítást - amellyel az ítélet tábla az elsőfokú bíróság által megállapított tényállást kiegészítette - kétségtelenné teszi.

Az alperes által kifogásolt, erkölcstelennek minősített film forgatásához a felperes sem járult hozzá, e film gyártójával kötött szerződés tanúsága szerint, és a forgatás nem is történt meg.

Helyesen jutott az elsőfokú bíróság arra a jogi következtetésre, hogy a felek jogviszonyának megszüntetésével kapcsolatos jogvita elbírálására a Ptk.-nak a megbízási szerződés felmondására vonatkozó szabályai az irányadók.

A felperes a szállodát az alperes érdekében és hasznára üzemeltette, díjazás ellenében. E szerződéses cél elérése érdekében kötött a felperes a saját nevében a szálloda vendégeivel, illetve azokkal a személyekkel szerződéseket, akik a szálloda működtetéséhez, áru és egyéb szolgáltatásokat nyújtottak. A felperes által kötött szerződések nem kizáróan adásvételi szerződések voltak, de a Ptk. 513. § (1)

bekezdése értelmében bizományi szerződés az a szerződés is, amelynek alapján a bizományos nem adásvételi, hanem más szerződés kötésére vállalt kötelezettséget. Az ítéltábla álláspontja szerint mindebből következően a felek jogviszonyában a bizomány elemei a túlnyomóak.

A Ptk. 512. § (1) és (2) bekezdései akként rendelkeznek, hogy „az adásvételi szerződés megkötése előtt a megbízó a szerződést azonnali hatályú felmondással, a bizományos pedig tizenöt napos felmondással megszüntetheti.

A felmondási jog korlátozása vagy kizárása semmis.”

A Ptk. 513. § (2) bekezdése kimondja, hogy a bizományra, a bizományra vonatkozó szabályok mellett a megbízás szabályait is alkalmazni kell, amennyiben a bizomány szabályai a megbízás szabályaitól eltérő rendelkezéseket nem tartalmaznak.

A Ptk. 512. §-ához fűzött miniszteri indokolás szerint a bizományra a Ptk. 512. § (1) bekezdésébe foglalt felmondási korlátozástól eltekintve, a Ptk. 483. § (4) bekezdésébe foglalt felmondási szabályok az irányadóak.

A Ptk. 483. § (4) bekezdése szerint „a felmondás jogának korlátozása vagy kizárása semmis; folyamatos megbízási jogviszonynál azonban a felek a felmondás jogának korlátozásában megállapodhatnak.”

A megbízás határozott időtartama önmagában nem jelent felmondási korlátozást. A perbeli esetben azonban abból, hogy a szerződésben meghatározott idő előtti, alperes felmondása esetére a felek megghiúsulási kötbért kötöttek ki, azt a következtetést lehetett levonni, hogy a felek az alperes felmondási jogát a szerződés tartamára korlátozták. Az alperesnek felmondásra ezért csak a felperes súlyos szerződésszegése esetén volt joga.

A tényállás ítéltábla által történt kiegészítésére is figyelemmel, a felperes terhére azonban azonnali hatályú felmondást megalapozó szerződésszegés nem volt megállapítható. Az elsőfokú bíróság tehát helytállóan jutott erre az eredményre.

A Ptk. 483. § (4) bekezdése csak a felmondási jog korlátozását teszi lehetővé. A megbízás bizalmi természetével nem fér össze a felmondási ok olyan hosszú időre való korlátozása, amely valójában már a felmondási ok kizárását jelentené. A jogviszony felmondhatóságának túlságosan hosszú időre való kizárása nem a felmondás jogszabály által megengedett korlátozását, hanem a Ptk. 483. § (1) bekezdésének első mondatába foglalt, a felmondás kizárását tiltó rendelkezés megkerülését célozza, ezért az ilyen szerződéses kikötés a Ptk. 200. § (2) bekezdése értelmében semmis.

A perbeli esetben az alperes részéről az üzemeltetési szerződés - eltekintve a felperes súlyos szerződésszegésétől - 10 évig nem volt felmondható. Ez az időtartam olyan hosszú, amely már az alperes felmondási joga kizárásának minősül. Az ítéltábla álláspontja szerint a felmondást legfeljebb mintegy másfél év időtartamra lehetett korlátozni, ez azaz időtartam, amely elegendőnek látszik ahhoz, hogy a felperes a gazdálkodását a perbeli jogviszony megszűnését követően átalakítsa, új üzleti lehetőségek után nézzon, és a perbeli szerződés teljesítéséből származó jövedelmeit más tevékenységgel pótolja.

A kötbér egyik szerepe, hogy mint kártérítési átalány, pótolja a másik fél szerződésszegése folytán sérelmet szenvedő fél veszteségeit. Kötbérrel kiegyenlíteni vagy mérsékelni a felperes felmondás folytán szenvedett, egyébként bizonyításra nem szoruló kárait csak arra az időre indokolt, ameddig a felmondás

korlátozására a kifejtettek értelmében lehetőség volt. Amikortól a szerződés már jogszerűen nem volt fenntartható, attól kezdve a felperesnek a károk kiegyenlítésére, illetve mérséklésére szolgáló kötbérre sem lehetett jogszerű igénye. A felperes tehát csak arra az időtartamra igényelhetett meghiúsulási kötbért, ameddig a szerződés hatályban tartása a jogszerűtlen alperesi felmondás ellenére indokolt lett volna.

A szóban lévő időtartammal arányos kötbér mértékét az ítéltábla mérlegeléssel 20.000.000 forintban állapította meg.

A kifejtettek értelmében az ítéltábla az első fokú ítéletet - a perköltségre is kiterjedően - a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján, indokait kiegészítve, részben megváltoztatta és a marasztalási összeget leszállította.

Az első fokú ítélet perköltségre vonatkozó rendelkezése kapcsán csak arra mutat rá, hogy perköltségviselésre csak a nagyobb arányban pervesztes felet kell kötelezni. Mindkét fél különböző összegű perköltségben marasztalására azonban nincs lehetőség.

A felperes nagyobb részt pervesztes lett, ezért a Pp. 239. §-a szerint alkalmazandó Pp. 81. § (1) bekezdése alapján köteles az alperes pernyertességével arányos perköltségeit is megfizetni.

Budapest, 2007. november 30.

. Molnár Ambrus s. k. a tanács elnöke, Dr. Szücs József s. k. előadó bíró, Dr. Németh László s. k. bíró